

رهسپار فقه هدایت

علی کشوری^۱

چکیده

در پایه نظریات صدگانه مطرح شده در مؤسسه الگوی پیشرفت اسلامی، نه باب فقهی به نام فقه هدایت به وجود آمده است. در فقه هدایت، تصویری از عملیات استنباط پشتیبان الگوی پیشرفت اسلامی ارائه شده که مهم ترین باب آن، فقه البیان است. فقه هدایت دارای دو اثر در تحول در تقسیم بندی نظام فقهی موجود و به چالش کشیدن کارکرد سایر علوم موازی فقه است. نمی توان تفسیر را مبنای الگو و نظام سازی در جامعه قرار داد؛ زیرا تفسیر و تأویل آیات قرآن بدون روایات ممکن نیست. بنابراین، اساسا استفاده از تفسیر برای الگوسازی ممکن نیست؛ زیرا علم تفسیر قرآن نزد معصومان است. حتی ظاهر قرآن نیز دارای ظاهری است و بدون روایات، صحبت از ظاهر هم، به معنای تام آن، امکان ندارد. اگر این محدودیت ها نیز نباشد و به فهم کامل برسیم، باید ظرفیت جامعه برای عملیاتی کردن مفاهیم قرآن را ارتقاء داد؛ بنابراین باید از مباحث مربوط به ناس شروع و از تفکیک میان ناس و آمنوا، به سمت ارتقای ظرفیت رفت. لذا باید اصول حاکم بر تفقه، ارتقاء یابد. با تکیه بر اصول موجود، نمی توان تفقه نظام ساز داشت. فقه نیز لایه های مختلفی دارد که اعم از فقه احکام است. اگر فقه، مبنای نظام سازی قرار گیرد، حداقل باید به سه دسته سؤال پاسخ داد:

۱. روش شناسی رسیدن به علم که اصول مربوط به استنباط را برای ما مشخص می کنند؛
  ۲. روش ایجاد سؤال در مخاطب و تفاهم با وی که الگوی استخراج سؤال را معین می کنند؛
  ۳. الگوی پردازش اجتماعی و عملی سازی الگوی استنباط که الگوی اجرایی حل مسأله را تبیین می کنند.
- واژگان کلیدی:** الگوی پیشرفت اسلامی، فقه هدایت، فقه نظام، نظام سازی.

---

^۱. عضو هیئت علمی فرهنگستان علوم اسلامی.